

**ผลการใช้แบบบันทึกความดีในการปลูกจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านความเคารพของ
นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายเข้ารับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**

คณาวุฒิ คำพินิจ*

วชิรา เครือคำอ้าย **

สนิท สัตโยภาส***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านความเคารพระหว่างก่อน และหลังใช้แบบบันทึกความดี และศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้แบบบันทึกความดีของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพิงครัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือแบบบันทึกความดี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ และแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้แบบบันทึกความดี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความดี ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) และการสะท้อนความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่าระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรม ด้านความเคารพหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการใช้แบบบันทึกความดี

คำสำคัญ : จิตสำนึกเชิงจริยธรรม, พฤติกรรมเชิงจริยธรรม, ความเคารพ

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

** อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*** รองศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

**Effects of Recording Daily Positive Qualities to Other People on Instilling Ethical Consciousness
of Primary Students Prepare into ASEAN Economics Community**

Kanawut Kampinich *

Wachira Kruekam-ai **

Sanit Sattayopat***

Abstract

The objectives of this research were to study the effects of recording daily positive qualities in other people in order to instill ethical consciousness of primary students at Pingkarattana school, Chiang Mai province. 42 primary students were selected to comprise a sample group for the second semester, 2556 E.E. The research was implemented with an experimental design; and its purpose was for students to record the daily positive qualities observed in other people. The research instruments employed were used in order to gather data of regular observed behaviors as well as the level of satisfaction. The data was statistically analyzed by Frequency, Percentage, Mean, Standard deviation, t - test and After Action Review (AAR).

The research results were represented after recording of daily positive qualities to other people. There was a significant increase in the students' ethical behaviors at a statistical level of .05 and respect for other people. In addition, the respondents had shown high level of satisfaction.

Keywords : Ethical Consciousness, Respectful Behaviors, Respect

* Student in Master of Curriculum and Instruction, Chiang Mai Rajabhat University.

** Lecturer Dr., Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.

*** Associate Professor, Faculty of Humanity, Chiang Mai Rajabhat University.

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และมีความสงบสุขร่มเย็นนั้น มีรากฐานสำคัญมาจากการพัฒนาประชาชนให้เป็นคนดี เก่ง และมีสุข คือมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้ความสามารถ ซึ่งเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาของไทยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมผู้ที่เข้ารับการศึกษามีทั้งความรู้ และคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน แต่ถึงกระนั้นก็ตามจากการศึกษาของธีรศรา เงินปลั่ง (2551), โสวัฒน์ พรหมสุพรรณและคณะ (2551), นัยนา วงศ์โสภา (2546), นลินี ทวีสิน (2549), ชินภัทร ภูมิรัตน (2547), พระภวนาวิริยคุณ (2553) สรุปได้ว่า สังคมไทยยังมีปัญหาคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ที่สำคัญคือการจัดการศึกษาของไทยยังให้ความสำคัญด้านวิชาการทางโลกจนมองข้ามความสำคัญด้านศีลธรรม นักเรียนส่วนใหญ่มุ่งเรียนเพื่อสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร รวมถึงการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทย ส่งผลให้มีปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย ซึ่งปัญหาที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการศึกษาจากงานวิจัยของสำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3 กระทรวงศึกษาธิการ (2550) เรื่องสภาพพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 35,753 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สอดคล้องกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2540, หน้า 186), พระมหาหวมวด สุกกัธัมโม (2547), โสวัฒน์ พรหมสุพรรณ และคณะ (2551) ที่สอดคล้องกันว่าปัจจุบันนักเรียนขาดความเคารพ ไม่ตั้งใจเรียน ส่งผลให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ซึ่งตัวบ่งชี้ที่สำคัญจากการประชุม World Economic Forum (WEF) 2012-2013 คือคุณภาพการศึกษาไทยเมื่อเทียบกับภูมิภาคอาเซียนปรากฏว่าคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยอยู่ในลำดับที่ 6 และที่น่าตกใจคือคุณภาพการศึกษาระดับมัธยม และอุดมศึกษาประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 8 จาก 10 ประเทศอาเซียน โดยดีกว่าลาว และกัมพูชาเท่านั้น

ความเคารพเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องปลูกฝังลงไปในชีวิตประจำวันของเยาวชนโดยเร็ว เพราะเป็น 1 ในมงคลชีวิต (เหตุแห่งความเจริญก้าวหน้า) 38 ประการ ทั้งเป็นหน้าที่ที่ศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์ และเป็นพื้นฐานรองรับความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ความดีต่างๆ จากผู้อื่น เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี เตรียมพร้อมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเอง และประเทศชาติ โดยมีหลักการปลูกฝังความเคารพลงไปในระดับจิตสำนึก ด้วยการฝึกสังเกต จับจ้องคุณความดีของบุคคล สิ่งของ และเหตุการณ์ต่างๆ เป็นประจำทุกวัน อย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

จากความเป็นมา ความสำคัญของปัญหา ตลอดจนหลักการ และเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนัก และเห็นความสำคัญที่จะปลูกฝังจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านความเคารพให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน โดยนำนวัตกรรมคือแบบบันทึกความดีมาใช้และศึกษาผลของการใช้ด้วยการทดลองให้นักเรียนสังเกต และจดบันทึกความดีของผู้อื่นเป็นเวลาติดต่อกัน 21 วัน ลงในแบบบันทึกความดี เพื่อศึกษาผลที่มีต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรม โดยมุ่งเน้นผลที่ปรากฏจากการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 หลังใช้แบบบันทึกความดี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้แบบบันทึกความดีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ใช้แบบบันทึกความดี มีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านความเคารพสูงวกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แบบบันทึกความดีอยู่ในระดับมาก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่มีผู้ศึกษาไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของแคโรล บลูม และมาเซีย (1956. อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. 2552), ทิสนา แจมมณี(2552) ได้จัดลำดับขั้นของการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคลเป็น 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving or attending) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน โดยผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ในค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ
2. ขั้นการตอบสนองต่อค่านิยม (Responding) ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูด แสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตามค่านิยมนั้น
3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น
4. ขั้นการจัดระบบค่านิยม (Organization) เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่า เกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยม และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่นๆ ของตน และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมต่าง ๆ ของตน
5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by value) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามผลการปฏิบัติ และให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย

ทฤษฎีสร้างนิสัยใน 21 วัน (21-Day habit theory) ของแมกซ์เวลล์ มอลท์ซ์ (Maxwell Maltz, 2556) ที่ว่าในการสร้างนิสัยที่ต้องการ จะเป็นนิสัยใดก็ตาม เช่น การออกกำลังกาย ไปจนถึงเรื่องฟุ้งซันคิด เช่น การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ และมุมมอง ให้อุทิศเวลาอย่างน้อย 15 นาทีต่อวัน และทำต่อเนื่องจริงจังทุกวันเป็นเวลา 21 วัน ไม่ขาด

แม้แต่เพียงวันเดียว เพราะเวลา 21 วันต่อเนื่องเป็นช่วงเวลาที่ทำให้สมองมุ่งมั่นสังคัลป์ปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดเส้นทางประสาทที่มีประสิทธิภาพและกลายเป็นนิสัย

แนวคิดการเปลี่ยนนิสัยของผู้เรียน ของอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2550) ที่ว่า เราสามารถเปลี่ยนนิสัยของเด็กได้ในเวลาสั้นๆ เพียง 1 - 3 เดือน โดยใช้จิตได้สำนึก ซึ่งมีหลักการว่า เมื่อเราคิดอะไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นจะถูกบันทึกในจิตได้สำนึกโดยอัตโนมัติ เมื่อคิดอย่างนั้นบ่อยเข้าจะกลายเป็นการใส่โปรแกรมใหม่ในตัวของเรา และพฤติกรรมของเราก็จะเปลี่ยน เหมือนกับเครื่องคอมพิวเตอร์ เราต้องการให้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำงานอย่างไร ก็ต้องบันทึกโปรแกรมใหม่ในความทรงจำของมัน ถ้าเราฝึกตนเองให้คิดดี พุทธิ ทำดีตลอดเวลา เราจะกลายเป็นคนดีโดยอัตโนมัติ

พระภาวนาวิริยคุณ (2555) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเกิดนิสัยเอาไว้ว่า นิสัยคือความประพฤติเคยชิน อันเกิดจากการปฏิบัติซ้ำๆ อาจเป็นการคิด พุด หรือทำซ้ำๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายๆ เรื่อง พร้อมๆ กัน จนกระทั่งคิดหลังจากคิดแล้วก็จะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นอีกเป็นประจำเหมือนเงาติดตามตัว จากหลักการ และแนวคิดข้างต้นชี้ให้เห็นว่าจิตสำนึกมีความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้น ซึ่งถ้าหากได้เห็นตัวอย่างที่ดี ได้ยินได้ฟัง ได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดี ๆ เป็นประจำ สิ่งที่ดีๆ เหล่านั้นจะฝังลงไปในใจ ใจจะคุ้นเคยกับสิ่งที่ดี เกิดการพัฒนาจิตสำนึกให้ดีขึ้น ๆ แล้วกลายเป็นพื้นฐานของความคิด คำพูด และการกระทำที่ดีในที่สุด แต่ในทางกลับกัน ถ้าหากได้เห็นตัวอย่างที่ไม่ดี คุ้นเคยกับสิ่งที่ไม่ดี จิตสำนึกจะเป็นไปในทางเสื่อม นิสัยเสียก็จะเกิดขึ้นตามมา

แนวคิดการปลูกฝังความเคารพของพระภาวนาวิริยคุณ (2555) ที่ให้คำจำกัดความของความเคารพใน 3 ลักษณะ คือโดยคุณธรรม โดยลักษณะการเกิด และโดยการแสดงออก ซึ่งความเคารพโดยคุณธรรม หมายถึงความรู้ชัด ความตระหนักคุณค่าความดีที่มีอยู่จริงในบุคคล เช่นพระภิกษุ ครู มิตรแท้ ฯลฯ ในวัตถุ เช่นพระพุทธรูป พระไตรปิฎก ฯลฯ ในเหตุการณ์ เช่นการทำสมาธิ การฟังโอวาท การต้อนรับผู้ใหญ่ ฯลฯ ด้านนิยามความเคารพโดยลักษณะการเกิด จะมีที่สังเกตคือผู้มีความเคารพ เมื่อพบบุคคล วัตถุ เหตุการณ์ใด ย่อมพยายามจับถูก คือตั้งใจค้นหาความดีจากบุคคล และสิ่งนั้น ๆ จนกว่าจะพบ ส่วนความเคารพโดยการแสดงออก ผู้มีความเคารพนั้นหากพบว่าใครมีความดีจริงไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็เต็มใจแสดงความยอมรับ นับถือด้วยการกราบไหว้ ให้เกียรติ ฯลฯ อย่างเหมาะสมแล้วตั้งใจปฏิบัติต่อบุคคลนั้น ต่อวัตถุ และต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ในทางที่ถูกที่ควรจึงสามารถซึมซับ รองรับความดีนั้นๆ เอามาได้ ซึ่งต่อมาความดีเหล่านั้นจะพัฒนาเป็นคุณธรรม - ศีลธรรมประจำใจของคนในที่สุด ทั้งนี้พระภาวนาวิริยคุณ (2553) ให้แนวทางในการฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีความเคารพตั้งแต่ยังเยาว์คือ ต้องฝึกผู้เรียนให้เปิดใจค้นหาความดีที่มีอยู่จริงในสิ่งหรือบุคคลที่พึงเคารพให้พบ ครั้นพบแล้วก็ไม่อยู่นิ่งเฉย ต้องแสดงออกถึงความยอมรับ และนับถือ ด้วยการแสดงความอ่อนน้อมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจในทุก ๆ โอกาส พร้อมทั้งหมั่นบันทึกความดีนั้น ๆ เอาไว้เตือนใจ และน้อมเอาความดีนั้น ๆ ไปปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณความดีเช่นนั้นขึ้นในตนด้วย หรือฝึกโดยให้ศิษย์อภิปรายคุณความดีของบุคคล สถานที่ ฯลฯ อภิปรายข้อดี หรือประโยชน์ของพิธีกรรม หนังสือ วรรณกรรม งานศิลปะ ฯลฯ สอดคล้องกับความเห็นของชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหา ราชมงคลาจารย์ (ม.ป.ป.) ที่ว่าสิ่งที่ยากที่สุดแก่ได้ด้วยวิธีที่ง่ายที่สุด การสร้างผู้นำเยาวชนต้นแบบด้านศีลธรรม เริ่มด้วยเรื่องง่าย ๆ

ผ่านกิจวัตรประจำวันจนกลายเป็นนิสัย มีวินัย เคารพ อดทน ซึ่งความเคารพนั้นฝึกได้จากการไหว้พ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ การเขียนบันทึกคุณความดีของคุณครู เพื่อน หรือคนรอบข้าง และการสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน

พระภิกษุวชิรคุณ (2553) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการปลูกฝังความเคารพเอาไว้ว่า นิสัยมีความเคารพนี้ ถ้าปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยย่อมเกิดคุณแก่เด็ก คือ มีความน่ารัก น่าเอ็นดู น่าทะนุถนอม มีกิริยาจาสุภาพ และมีความอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่เสมอ ทำให้ไม่มีเรื่องกระทบกระทั่งกัน ต่างเอาใจใส่เรื่องการเรียนรู้ ใครเห็นก็มีความรักใคร่เอ็นดูในความนอบน้อม ไม่จับผิดผู้ใด ทุกคนจึงมีกำลังใจที่จะอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ วิชาการ และนิสัยดีงามให้ เมื่อเด็กได้รับการทุ่มเทดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทั้งในด้านความรู้ และความดีจากผู้ใหญ่ และผู้รอบข้าง ก็จะมีโอกาสสั่งสมความรู้ และความดีไว้ได้แต่เยาว์วัย กลายเป็นคนเรียนเก่ง เป็นที่ปลาบปลื้มของพ่อแม่และครูอาจารย์ ครั้นเติบโตใหญ่ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ใคร ๆ ต่างก็มอบความเคารพ ความไว้วางใจ และความยกย่องนับถือให้ด้วยมั่นใจว่าเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่ก่อความเดือดร้อน ไม่เป็นพิษภัยใดๆ มีแต่จะสร้างคุณความดีให้ยิ่ง ๆ ขึ้นตลอดไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ราตรี นันทสุคนธ์ (2550) ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมของสถาบันครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา และชุมชนโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน : กรณีศึกษาสถานศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบประเด็นที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมดังต่อไปนี้

1) นักเรียนที่เห็นแบบอย่างที่ดีจากบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือญาติผู้ใหญ่ในด้านต่างๆ เช่นการไม่พูดคำหยาบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งให้ลูกเห็น สร้างฐานะด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนดี ดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในชุมชน ส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม

2) โรงเรียนที่มีการบูรณาการการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน มีโครงการ หรือกิจกรรมที่ปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม

3) การเห็นตัวอย่างที่ดีจากสื่อต่างๆ ทั้งทางโทรทัศน์ หนังสือ หรือนักเรียนคนอื่นๆ ทำให้นักเรียนทำได้

วนิดา สุริยากุลพานิช (2550) ศึกษาการปลูกฝังศีลธรรมในวัยรุ่นโดยใช้แบบฝึกหัดทำความดี กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี พบว่าแบบฝึกที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างนิสัยโดยผ่านกิจวัตรประจำวัน 9 อย่างตามทฤษฎีสร้างนิสัยภายใน 21 วัน เป็นเวลา 1 เดือน สามารถทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านวินัย เคารพ และอดทนที่ละน้อย จนเป็นร้อยละ 95/30/70 ตามลำดับ

สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3 กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ศึกษาสภาพพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พบมากเรียงตามลำดับได้ดังต่อไปนี้ 1) ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย / ส่งงานไม่ตรงตามกำหนด 2) คำพูดจาหยาบคาย 3) พูดคุย ส่งเสียงดัง ก่อความวุ่นวายที่ครูสอน 4) ลูกเดิน วิ่งในห้องเรียนขณะที่ครูสอน 5) ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน 6) ขอบรังแก กลั่นแกล้งผู้อื่น 7) พูดโกหกเป็นนิสัย 8) ไม่มาโรงเรียน 9) ลักขโมย 10) มา

โรงเรียนสายเป็นประจำ 11) ชอบใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาระหว่างเพื่อน 12) ชอบทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น / ของโรงเรียน 13) ก้าวร้าว ดุหมั่น ล้อเลียนครู/อาจารย์ 14) เฉื่อยชา เจ็บขริม เกือบตัว ปรับตัวเองเข้ากับผู้อื่นได้ยาก

เสกสรรค์ อรรถยานันท์ (2551) ศึกษาการปลูกฝังนิสัยวินัย เคารพ อดทน ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร ด้วยแบบฝึกหัดทำความดี “3-to-1 มหัศจรรย์เราทำได้” ซึ่งเป็นแบบบันทึกการปลูกฝังนิสัยวินัย เคารพ อดทนของนักเรียน ผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 10 ข้อ โดยมีครูผู้รับผิดชอบ และผู้ปกครองกำกับ การปฏิบัติของนักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าผลการเปรียบเทียบนิสัยด้านวินัย เคารพ อดทน ระหว่างก่อนดำเนินการ และหลังดำเนินการ มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกล่าวได้ว่า ภายหลังที่นักเรียนได้รับการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 10 ข้อพร้อมบันทึกในแบบฝึกหัดทำความดี เกิดนิสัยดีขึ้นจากก่อนดำเนินการทุกข้อ

ลีลาวดี วัชรโรบล (2553) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทางไกลวิชาพระพุทธศาสนาโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT และทฤษฎีปลูกฝังนิสัย เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีการสร้างกิจกรรมปลูกฝังนิสัย 11 อย่าง ให้นักเรียนได้ทำเป็นกิจวัตรเป็นประจำอย่างน้อย 21 วัน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลมีคะแนนความรู้ และคะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของครูและนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลอยู่ในระดับพอใจอย่างยิ่ง และความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของนักเรียนอยู่ในระดับพอใจอย่างยิ่ง นักเรียนมีพฤติกรรมเขียนแสดง ความชื่นชมให้กำลังใจเพื่อน ๆ และจับผิดคนรอบข้างมากขึ้น

อารมย์ สนานภู (2553) ศึกษาผลของโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกที่มีต่อนักเรียน ครอบครัว และชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่าหลังเข้าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลก 9 เดือนโดยให้เยาวชนผ่านบทฝึกในกิจวัตรประจำวันอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย ควบคู่กับการทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม และการเรียนรู้เรื่องพระรัตนตรัย นักเรียนมีความซื่อสัตย์ มีวินัยความสะอาด ความสุภาพ ความมีน้ำใจ ความขยัน มีความสามัคคี ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รักความเป็นไทย อยู่อย่างเพียงพอ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งในการทำงาน และมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเข้าโครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Gabriel Lonnstrom (2012) ทำการวิจัยในหัวข้อ การจัดการศึกษา: การปลูกฝังวินัยสำคัญกว่าการถ่ายทอดความรู้วิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างพฤติกรรมการมีวินัยในโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศสวีเดน ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังพฤติกรรมความมีวินัยในสถานศึกษามีความสำคัญทัดเทียม หรือยิ่งกว่า การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการให้กับนักเรียน ทั้งนี้การสร้างวินัยให้แก่เด็กนักเรียนยังมีประโยชน์ต่อคุณครูในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการบริหารจัดการของสถานศึกษาอีกด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทกึ่งทดลอง แบบการทดลองกลุ่มเดียว (One group pretest - posttest design) เพื่อศึกษาผลการใช้แบบบันทึกความดีที่มีต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรม ที่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพของนักเรียนก่อน และหลังใช้แบบบันทึกความดี

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนพิงครัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 และกลุ่มตัวอย่างได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 42 คน โดยอยู่ในช่วงอายุ 9 – 13 ปี และสามารถเขียนข้อความ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (ต้น) คือ การสังเกต และบันทึกความดีลงในแบบบันทึกความดี

ตัวแปรตาม คือ 1) จิตสำนึกเชิงจริยธรรมของนักเรียน และ 2) ความพึงพอใจต่อการใช้แบบบันทึกความดีของนักเรียน ระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพิงครัตน์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2556

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกความดีที่ผู้วิจัยสร้าง และพัฒนาขึ้นจากการประมวลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทดลอง โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญได้แก่ชื่อผู้สังเกต วันที่บันทึก ชื่อและคุณความดีของผู้สังเกต 5 คนต่อวันมีผลการประเมินประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50)

2. แบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ 19 พฤติกรรม ประกอบด้วย 1) เข้าเรียนตรงเวลา 2) ไม่หนีเรียน ไม่ขาดเรียน 3) เมื่อครูมาถึงห้อง นักเรียนพร้อมแสดงความเคารพ 4) เมื่อบอกทำความเคารพ นักเรียนไหว้พร้อมกล่าวแสดงความเคารพ 5) เมื่อหมดเวลาเรียน นักเรียนไหว้ พร้อมกล่าวขอบคุณ 6) นักเรียนช่วยเหลือคุณครูตามกำลังของตน 7) คุณครูถามให้สะอาดพร้อมให้คุณครูใช้ 8) คุณครูถามที่นั่งคุณครูในห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อย 9) ตั้งใจนั่งทำสมาธิก่อนเริ่มเรียน 10) ตั้งใจเรียน 11) ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว ดุหมั่น ล้อเลียนคุณครู 12) แสดงความเคารพคุณครูเมื่ออยู่นอกห้องเรียน 13) ส่งการบ้านตรงเวลา 14) ให้หรือแบ่งปันสิ่งต่างๆแก่ผู้อื่น 15) พุดจาสุภาพไพเราะ 16) ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น 17) วางตนเหมาะสมต่อผู้อื่น 18) บอกคุณความดีของผู้อื่นได้ 19) รับฟังความเห็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วยคำชี้แจงในการสังเกตรายการ พฤติกรรมที่สังเกต ช่องว่างสำหรับบันทึกผล และคะแนนจากการสังเกต มีผลการประเมินคุณภาพความเที่ยงตรงในระดับสูง ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ค่าความเชื่อถือได้ 0.88

3. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แบบบันทึกความดี เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีผลการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงในระดับสูง ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (primary source) ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงจากแหล่งกำเนิดต้นตอโดยตรงระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2557 ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านความเคารพของกลุ่มตัวอย่างก่อนใช้แบบบันทึกความดี จากการสังเกตโดยผู้วิจัย คุณครูประจำชั้น คุณครูที่ปรึกษา และคุณครูประจำวิชา ด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และสรุปผลพฤติกรรมด้านความเคารพก่อนการทดลอง

2) ผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงความมุ่งหมาย ความสำคัญของการวิจัย รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการ ข้อตกลง ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย และหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้

3) ให้กลุ่มตัวอย่างสังเกต และจดบันทึกความดีของผู้อื่น ลงในแบบบันทึกความดีทุกวัน วันละ 5 คน ติดต่อกัน 21 วัน

4) สังเกตจิตสำนึกเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง จากพฤติกรรมด้านความเคารพที่แสดงออกมา หลังใช้แบบบันทึกความดี โดยผู้วิจัย คุณครูประจำชั้น คุณครูที่ปรึกษา คุณครูประจำวิชา และตัวนักเรียนเอง โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนความรู้สึกร่วมของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรม (After action review (AAR))

5) สัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบบันทึกความดี

6) นำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

7) สรุปผล และอภิปรายผลการใช้แบบบันทึกความดี

6. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้พัฒนาเครื่องมือ

1.1 วิเคราะห์คุณภาพของนวัตกรรม “แบบบันทึกความดี” ความเที่ยงตรงของแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ และความเที่ยงตรงของแบบประเมินความพึงพอใจ จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

1.2 ทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ โดยใช้วิธีของครอนบัก (Cronbach alpha procedure)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดำเนินการดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับชั้น อายุ

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกเป็นรายพฤติกรรมโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t (t-test for dependent samples)

2.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้แบบบันทึกความดีโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยปรากฏทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพของนักเรียน ที่พบว่าทั้งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพโดยรวม 19 พฤติกรรม และเมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตลอดจนผลการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรมที่สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมที่สูงขึ้น

2. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการใช้แบบบันทึกความดีในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย “ผลการใช้แบบบันทึกความดีที่มีต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรมด้านความเคารพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังเกต และจดบันทึกความดีของผู้อื่น วันละ 5 คน ติดต่อกัน 21 วันมีจิตสำนึกเชิงจริยธรรมสูงขึ้น โดยสังเกตจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพที่มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งการพิจารณาโดยภาพรวม และพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม รวมทั้งความคิด คำพูด และการกระทำที่เห็นจากการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจากการประมวลแนวคิด ทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ว่า คนเราประกอบด้วยกาย และจิต (ใจ) ซึ่งจิตทำหน้าที่ควบคุมกายให้แสดงออกมา ทั้งทางความคิด คำพูด หรือการกระทำ ถ้าจิต (ใจ) ดี จะแสดงออกมาทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดีงาม ถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม แต่ถ้าจิต (ใจ) ไม่ดีแล้ว ความคิด คำพูด หรือการกระทำที่แสดงออกมาจะไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมส่วนใหญ่ ทั้งนี้จิตสำนึกจะดีหรือไม่ มีอิทธิพลมาจากปัจจัยหลายประการ เช่นการได้รับการอบรม เลี้ยงดู ชดเชลา หล่อหลอมจากบิดามารดา บุคคลแวดล้อม ครู อาจารย์ ตลอดจนสังคม ถ้าให้ได้เห็น ได้ฟัง ได้พูด คิด ทำในสิ่งที่ดีงามซ้ำๆ จะเกิดความคุ้นเคย แล้วฝังลงไป ในจิตสำนึก เกิดเป็นพื้นฐานของความคิด คำพูด และการกระทำที่ดี กลายเป็นนิสัยที่ดีปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ ให้เป็นที่สังเกต จะเห็นว่าผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับหลายๆ ทฤษฎี ได้แก่ทฤษฎีการสร้างนิสัยใน 21 วัน (แม็กเชเวลล์ มอลทซ์, 2554, อ้างถึงในชมรมพุทธศาสตร์สากล, ม.ป.ป. และวนิดา สุริยากุลพานิช, 2550) ที่มีสาระสำคัญว่าการจะเปลี่ยนค่านิยม นิสัยหรือพฤติกรรมใดๆ ก็ตามต้องปฏิบัติซ้ำๆ อย่างจริงจัง ต่อเนื่องทุกวันเป็น

เวลา 21 วัน เช่นเดียวกันกับแนวคิดการเปลี่ยนนิสัยของอาจง หุมสาย ณ อยุธยา (2550) ว่าเราสามารถเปลี่ยนนิสัยของเด็กได้ในเวลาสั้นๆ โดยให้เด็กคิดในสิ่งที่ดีๆ ซึ่งจะถูกบันทึกในจิตใต้สำนึก และกลายเป็นแรงเสริมในการเปลี่ยนพฤติกรรมในที่สุด เช่นเดียวกับแบบแผนการปลูกฝังคุณธรรม โดยพระภิกษุวชิรญาณ (2548) ที่ให้แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมไว้ว่า กระบวนการปลูกฝังธรรมะที่เป็นพื้นฐานรากเหง้าซึ่งก่อให้เกิดคุณสมบัติของคนดีที่โลกต้องการ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญาความสามารถ ความสนใจ และความสะดวกของผู้เข้ารับการปลูกฝังอบรม เพราะฉะนั้นลักษณะการปลูกฝัง จึงมีหลายลักษณะ หนึ่งในคือการปลูกฝังลักษณะนิสัยควบคู่กับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่ได้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของวนิดา สุริยากุลพานิช (2550) เรื่องการปลูกฝังศีลธรรมในวัยรุ่นโดยใช้แบบฝึกหัดทำความดี กรณีศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าแบบฝึกหัดที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างนิสัยโดยผ่านกิจวัตรประจำวัน 9 อย่างตามทฤษฎีสร้างนิสัยภายใน 21 วัน โดยใช้ระยะเวลาที่เข้าโครงการปลูกฝังนิสัยเป็นเวลา 1 เดือน สามารถทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านวินัยเคารพ และอดทนที่ละน้อย จนเป็นร้อยละ 95/30/70 ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของเสกสรรค์ อรรถยานันท์ (2551) ที่ศึกษาการปลูกฝังนิสัยวินัย เคารพ อดทน ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองด้วยแบบฝึกหัดทำความดี “3-to-1 มหัศจรรย์เราทำได้” ซึ่งเป็นแบบบันทึกการปลูกฝังนิสัยวินัย เคารพ อดทนของนักเรียนผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน 10 ข้อ เป็นเวลา 3 เดือน ที่พบว่าผลการเปรียบเทียบนิสัยด้านวินัย เคารพ อดทนระหว่างก่อน และหลังดำเนินการ มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นไปตามที่กล่าวมาข้างต้น คือ “แบบบันทึกความดี” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ใช้ได้สะดวก ทำซ้ำได้ทุกวัน อย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างระบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน (ชมรมพุทธศาสตร์สากล, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับทิสนา แยมมณี (2552) ที่กล่าวว่านวัตกรรมที่ได้รับความนิยม นำไปใช้อย่างกว้างขวาง โดยทั่วไปเป็นนวัตกรรมที่ไม่ซับซ้อน ไม่ยาก ไม่เสียค่าใช้จ่ายมากเกินไป เป็นนวัตกรรมสำเร็จรูป สะดวกในการใช้ ไม่กระทบกระเทือนต่อบริบทเดิมมากนัก มีคนเกี่ยวข้องไม่มากนัก และส่งผลเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน

2. ผลจากการวิจัยพบว่าหลังการทดลองพฤติกรรมที่มีพัฒนาการสูงที่สุดคือการบอกคุณความดีของคุณพ่อคุณแม่ผู้ปกครองญาติพี่น้อง เพื่อน คนในชุมชน ฯลฯ ได้ เมื่อมีคุณครู หรือผู้อื่นสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการปลูกฝังนิสัยที่ว่าถ้าต้องการสร้างนิสัยอะไรก็ตามให้เกิดขึ้น ให้ปฏิบัติสิ่งนั้นซ้ำๆ สม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วการที่กลุ่มตัวอย่างสามารถบอกคุณความดีของผู้อื่นได้ดีถึงเพียงนี้ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และซึมซับสิ่งที่ดี ๆ จากบุคคลอื่นและยังเป็นอุปนิสัยในการวางคนให้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน และความรู้ความสามารถอีกด้วย

3. ผลจากการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านความเคารพทั้งก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 10 ปีสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ 11 ปี และ 12 ปี ตามลำดับ สอดคล้องกับพระธรรมเทศนาของพระภิกษุวชิรญาณ (2553) ที่กล่าวว่าการศึกษา และการปลูกฝังอบรมเด็กตั้งแต่เยาว์วัยนั้นเป็นเรื่องแสนวิเศษ

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าความต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมด้านความเคารพของกลุ่มตัวอย่างอายุ 11 ปี และ 12 ปี มีค่าใกล้เคียงกัน และสูงกว่าของกลุ่มตัวอย่างอายุ 9 ปี สอดคล้องกับทฤษฎีของพือาเจต์ และโคลเบิร์กที่ว่า เมื่อบุคคลโตขึ้น เรียนรู้ และมีประสบการณ์มากขึ้น พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสติปัญญา และอายุหรือพัฒนาตามระดับความสามารถของการรู้การคิด แสดงให้เห็นว่าถ้ากลุ่มตัวอย่างมีอายุมากขึ้น มีประสบการณ์มากขึ้น แล้วได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเชิงจริยธรรมในทางที่ถูกต้อง ต่อเนื่อง ย่อมสามารถยกระดับจิตสำนึกเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้นได้

ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ถ้าพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การใช้แบบบันทึกความดีมีผลต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรม จนเกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมด้านความเคารพก่อน และหลังการทดลอง คือช่วงอายุที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 9 - 13 ปี ทั้งนี้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมแนวปัญญานิยมของพือาเจต์ (เวินา ประชากุล, 2549 และพรพนทิพย์ ศิริวรรณบุญ, 2551) ระบุว่า เป็นระยะที่เด็กเริ่มพัฒนาจริยธรรมขึ้นสู่ความคิดที่เป็นของตนเอง มองเห็นสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่นเดียวกันกับหลักการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคูดเดียน พันธมนาวิน (2550) ที่ว่าควรพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลในช่วงอายุ 9 - 12 ปี ซึ่งเป็นช่วงวิกฤติของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก (เวินา ประชากุล, 2549 คูดเดียน พันธมนาวิน, 2550 สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3 กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 พรทิพย์ ศิริวรรณบุญ, 2551) ที่ว่า เด็กในช่วงอายุนี้มีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์ มีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมมากขึ้น เป็นช่วงที่เด็กได้เรียนรู้ รับการถ่ายทอดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดเป็นความถูกต้อง ความดี ความควรทางสังคมจากหลายแหล่ง โดยเฉพาะครอบครัว เพื่อนและสังคม

4. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากจากการใช้แบบบันทึกความดี เห็นได้ชัดจากผลการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรม (After action review (AAR)) ที่นอกจากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพของตนเองที่ดีขึ้นแล้ว ยังมีสิ่งดีๆ ที่หลากหลาย อย่างอื่นอีกที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และเพื่อนๆ ทั้งความคิด คำพูดและการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของคุณครูประจำชั้น และคุณครูที่ปรึกษาที่เห็นว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่พิสูจน์ว่าการสังเกต จับจ้องมองข้อดีของสิ่งต่างๆ รอบตัวอันเป็นการปฏิบัติตามหลักธรรม “ความเคารพ” ซึ่งเป็น 1 ในมงคลชีวิต 38 ประการ อย่างถูกต้อง จริงจัง ต่อเนื่อง ย่อมได้ผลดีจริง และผู้ปฏิบัติพึงประจักษ์ในผลนั้นๆ ได้ด้วยตนเองเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับบทสวดธัมมานุสสติที่ว่า “สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม พระธรรม เป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสไว้ดีแล้ว, สันทิภูริโก เป็นสิ่งที่ผู้ศึกษา และปฏิบัติพึงเห็นได้ด้วยตนเอง, อะกาลิโก เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล, เอหิภัสสิโก เป็นสิ่งที่ควรกล่าวกับผู้อื่นว่าท่านจงมาเถิด, โอปะนะยิโก เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว, ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ เป็นสิ่งที่ผู้รู้รู้ได้เฉพาะตนดังนี้” (กองศีลธรรมะ, 2550)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกเชิงจริยธรรม อันเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเคารพโดยใช้แบบบันทึกความดี ให้ได้ผลต้องทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่องเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 21 วัน ดังนั้นผู้ฝึกควรเสริมแรงให้เหมาะกับนักเรียน รวมทั้งควบคุมให้การปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน จนกว่าผู้รับการฝึกจะเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้น และเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติต่อไปด้วยตนเอง

1.2 การปลูกฝังคุณธรรมความเคารพ มีเทคนิคอยู่ที่การให้ผู้รับการฝึกได้รับรู้ รับทราบคุณค่าความดี ข้อดี หรือประโยชน์ที่มีอยู่ในตัวบุคคล รวมทั้งสิ่งของ และเหตุการณ์ต่างๆ อยู่เป็นประจำ ซ้ำๆ ดังนั้น จึงสามารถปรับใช้ได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับบริบทของผู้รับการฝึก เช่น ให้เขียนบันทึก, ให้ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟังคุณค่าความดีของผู้อื่น จากสื่อต่างๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้แบบบันทึกความดีที่มีต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรม ในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น นักเรียนระดับประถมต้น ประถมปลาย มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรม ตลอดจนโรงเรียนสอนศาสนาอื่นๆ เป็นต้น

2.2 ศึกษาผลการใช้แบบบันทึกความดีที่มีต่อจิตสำนึกเชิงจริยธรรม แล้วปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านอื่นๆ เช่น ความกตัญญู ความอดทน ความมีวินัย เป็นต้น

2.3 ศึกษาผลการใช้แบบบันทึกความดีในรูปแบบการทดลองแบบอื่นๆ เช่น แบบอนุกรมเวลา มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้มาจากการสุ่ม หรือใช้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากกว่า 1 กลุ่ม เพื่อศึกษาความคงทนของพฤติกรรมที่ปรากฏ หรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 3. (2550). *สภาพพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ลพบุรี : ม.ป.พ.
- ชินภัทร ภูมิรัตน. (2547). *การพัฒนาศีลธรรมของนักเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา*. อักษรสีขาว, 2 (8) : 10. ชมรมพุทธศาสตร์สากล. (ม.ป.ป.). เก่งและดีอย่างยั่งยืน. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- จุฑาเดือน พันธุมนาวิน. (2550). *งานวิจัยเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ในประเทศไทย และต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ทิตสนา เขมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.

จิรศรา เงินปลั่ง. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางจริยธรรมกับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นลินี ทวีสิน และคณะผู้วิจัยสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา (ไอเอฟดี). (2549). *รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหาร และพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

นัยนา วงศ์โสภณ. (2546). *การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนสันติธรรมวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร*. การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระภาวนาวิริยคุณ (ทัตตชีโว ภิกขุ). (2548). *คัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์ 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ _____. (2553). *พุทธประวัติ ฉบับการฟื้นฟูศีลธรรมโลก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977). _____. (2553). *ศาสตร์ และศิลป์แห่งความเป็นครู*. กรุงเทพฯ : สกสค. ลาดพร้าว.

พระมหาสมชาย ฐานะจุฬาโณ. (2549). *ทันโลก ทันธรรม*. กรุงเทพฯ : โบนิส พรินเทส. _____. (2549). *มงคลชีวิต ฉบับทางก้าวหน้า*. กรุงเทพฯ : ฐานการพิมพ์.

พระมหาหมวด สุขกัมโม (โณมศรี). (2546). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องความเคารพ ในพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : แอลทีพี พรินท์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2540). *หลักสูตร และประมวลการสอนวิชาธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิไล หนูนาถ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคใต้ฝั่งอันดามัน*. ตริ่ง : โรงเรียนสภาราชนี.

วีณา ประชาภูล. (2549). *การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียน ระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัย และพัฒนาแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

ศุภมาส มังจักร. (2550). *การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุนันทา แก้วสุข. (2553). *การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับจริยธรรมของนักศึกษาครู*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://202.28.199.3/tdc/browse>. (8 พฤษภาคม 2557)

โสวัฒน์ พรหมสุพรรณ และคณะ. (2551). *กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี อำเภอนาเยื้อง จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2550). *คุณธรรมนำความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์*. กรุงเทพฯ : วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

Lonnstrom, Gabriel. (2012). *Schooling : so much more than algebra. The way school disciplines. Independent thesis Basic level*. Faculty of social Sciences Department of Sociology. Stockholm University. (October 15, 2014).

Maxwell, Maltz. (2013). *21 Days Habit Theory*. [Online]. Available : <http://www.amazon.com/Psycho-Cybernetics-Maxwell-maltz/dp/0671780921>, (October 15, 2014).